

Heraldische kunstenaars te Gent in de 19de eeuw

Pieter Donche

 NLANGS RAADPLEEGDEN WE EEN *Wegwyzer der stad Gent*¹ gedrukt in 1855. We zochten en vonden een bepaalde fabrikant. Maar we bemerkten dat deze gids, een turf van bijna 600 bladzijden, heel wat meer informatie omvatte dan een gewone handels- en beroepengids.

Naast rubrieken die men in een doorsnee 19de- of 18de-eeuwse almanak kan verwachten zoals een jaarkalender, de wekelijkse marktdagen, veemarkten, foren, tarieven van accijnzen en vele andere rechten, wisselkoers van munten, inhoudsmaten, posttarieven, ... en massa's andere praktische zaken vindt men er ook alle regerende vorstenhuizen, lijsten van ambassades, kerkelijke instellingen, lijsten van advocaten, rechtbanken, lijsten van notarissen, landmeters, de overheids- en stadsbesturen, onderwijsinstellingen, militaire instellingen, gevangnissen, geneesheren, verenigingen, enz....

Er is ook een rubriek *Kunstoefenaars* (vanaf p. 362). Dezen zijn opgedeeld in subcategorieën: *Kunstschilders* (en ook een korte rubriek met zeven *Kunstschilders-liefhebbers*), *Herstellers van Schilderyen*, *Kunstschilders in Fresco en Versierselen*, *Daguerrotypeurs en Photographisten* (in 1855 toen nog slechts vijf voor heel Gent), en verder nog bouwkundigen (architecten), graveerders, beeldhouwers, tekenaars en allerlei soorten van beoefenaars van muziek en toneel.

Maar de derde subcategorie betreft *Wapenschilders*. Thans zouden we spreken van 'heraldisch kunstenaars'.

WAPENSCHILDERS.

Carpentier (Felix) , corian- derstraet 4	Scheyrs (K.) , meersteeg 4, by den berg
Christiaenssens (B.) , ✱, veld- straet 54	Tackels (Hel.) , geldmunt 35
Defferez (L.) , gondeuleeuwpl.3	Vandermersch (Ferdinand) , drapstraet 15
De Bout (J. F.) , wellinkstraet 4	VanLoo (Fl.) , schoenlappersstr.
De Keghel (Fr.) , oudburg 27	— Geeft les in de teekenkunst
Gerard (Frans) , keizerkarelsstr.	

Gent telde in 1855 dus de volgende heraldisch kunstenaars:

- ◆ Felix CARPENTIER in de Korianderstaat 4
- ◆ B. CHRISTIAENSSENS in de Veldstraat 54
(Het kruisje betekent dat hij ridder in de Leopoldsorde was.)
- ◆ L. DEFFEREZ op het Gouden Leeuwplein 3
- ◆ J.F. DE BOUT in de Wellinkstraat 4
- ◆ Fr. DE KEGHEL in de Oudburg 27
- ◆ Frans GERARD in de Keizer Karelstraat
- ◆ K. SCHEYRS in de Meersteeg 4, *by den berg*
- ◆ Hel. TACKELS in de Geldmunt 5
- ◆ Ferdinand VANDERMERSCH in de Drabstraat 15
- ◆ Fl. VAN LOO in de Schoenlapperstraat, deze gaf ook les in *tekenkunst*.

De specialisten binnen de schilderkunst leefden vooral van het schilderen van wapenschilden op voertuigen (een statussymbool voor hun eigenaars), wapenborden voor de rouwstoet en in de kerk na hun begrafenis, e.d.

Overigens is de rubriek die eraan voorafging nog opmerkelijker: op de bladzijden 359-362 treft men onder een rubriek *Kabinetten* een lange lijst van Gentse privé(!)verzamelaars aan mét hun adres (straat én nummer, om het dieven gemakkelijk te maken?). Op de keper beschouwd is dit toch iets dat behoort tot de privésfeer en toch staat dit in een publieke almanak. De *Kabinetten* zijn opgesplitst in de subcategorieën: *Schilderyen, Boekverzamelingen, Handschriften, Oudheden-Zeldzaamheden-Geschilderde glazen enz., Medaillen-Penningen-Munten, enz..., Voorwerpen van natuurlijke historie, Proefondervindelyke natuurkunde, Bezitters en Zamenstellers van kruidboeken (herbiers)*.

De editie 1855 was volgens het titelblad al *Het 86ste Jaer* en een bijproduct van de *Gazette van Gent*. Een kwarteeuw eerder bestond de *Wegwijzer* dus ook al. In de editie van 1831² troffen we ook een rubriek *Kunstoeffenaren* aan (p. 253 e.v.). Maar wel zonder aparte subcategorieën, hun specialiteit staat hier vermeld na de naam.

In 1831 vinden we slechts twee *kunstbeoeffenaars* die ook op het terrein van heraldiek actief waren :

- ◆ DE KEGHEL, *Fresco, Vercierselen, Miniatur en Wapenschilden*, in de Oudburg (allicht de Frans De Keghel van 1855)
- ◆ MAES, *Wapenschilden*, in de Veldstraat, met erbij vermeld: - *Geeft lessen in de Wapenkunde*.

(Ook in 1831 was er al een rubriek *Kabinetten* (p. 251 e.v.) met namen en adressen van privéverzamelaars).

Wapenschilders in de 19de eeuw voor het vervaardigen van zo-diverse andere wapenborden, het winkelpuien, etalages, koetsen alsook het verfraaien van de zogenoemde 'gulden boeken' van steden, gemeenten en verenigingen.

werden vooral gevraagd wel rouw- als uithang- en schilderen van wapens op

En nog eens 25 jaar eerder? In 1806³ geeft de wegwijzer in de rubriek *Konst-schilders* (pp. 88-89) enkel een naam en straatnaam, geen specialiteit. Wie toen in Gent heraldisch kunstenaar was, daar hebben we dus het raden naar (en evenmin is er ook een rubriek *Kabinetten*).

En later dan?

In 1866⁴ was de almanak ook uitgegeven door het *Bureel der Gazette van Gent*. Hier vinden we terloops ook de *Wapenschilder des Konings* vermeld: F. Metdenanxxt.

Het aantal is zo goed als constant gebleven, 11 t.o.v. 10 maar vijf zijn wel verdwenen, zes zijn in hun plaats gekomen. De vijf blijvers zijn allen, op één na, verhuisd.

- ◆ BOEMBEKE (Aug.), Keizer Karelstr. 65
- ◆ CHRISTIAENSSENS, Statieplein 3
- ◆ DEFERREZ (L.), Botermarkt 10
- ◆ HOSTE (N.), Kortesteenstr. 12
- ◆ PETYT (Edm.), Meulestede 34
- ◆ SCHEYRS (Ch.), vader, S. Margueritestr. 15
- ◆ TACKELS (Hel.), Kortemunt 1
- ◆ THERY-SELLIER (P.), Korte Violettestr. 131
- ◆ VAN ACKER (H.), Abrahamstr. 5
- ◆ VANDERMERSCH (F.), Drabstr. 15
- ◆ VAN MEERBEKE, Bogaerdstr. 23

(Privéverzamelaars worden nu niet meer vermeld.)

Maar daarna is het beroep blijkbaar toch op zijn retour, de aantallen krimpen.

In 1880 zijn er nog slechts vier wapenschilders over van de 11 van 14 jaar eerder⁵:

- ◆ CHRISTIAENSSENS, Statiestr. 21
- ◆ HOSTE N., Kortesteenstr. 14
- ◆ THERY-SELLIER P., Hoogstr. 78
- ◆ VANDERMERSCH F., Drabstr. 17

In 1897 is de hele beroepsgroep vernieuwd⁶:

- ◆ DE KUYPER O., Dwarstr. 18
- ◆ DETRACY H., Prinsenhof 25
- ◆ DEVRIENDT E., Holstr. 100
- ◆ LEBRUN E., Coupure 125
- ◆ VANCROMBRUGGHE E., Hoogstr. 6

En wat in 1914, aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog?

Toen waren ze met 6, één was verdwenen maar er waren twee nieuwkomers⁷:

- ◆ BRESSERS L., Peperstr. 20-22
- ◆ DE CUYPER O., Lange Violettenstr., 116
- ◆ DETRACY, H., St.-Salvatorstr. 61
- ◆ DEVRIENDT F., Lange Boomgaardstr. 34
- ◆ LEBRUN E., St.-Pietersnieuwstr. 4
- ◆ YSABIE A., Oude Houtlei, 60.

In 1926⁸ zijn er ook zes en wel allen dezelfde die ook, op één na (verhuisd van nr. 61 naar 27) op hetzelfde adres woonden als in 1914 ...Recentere 'Wegwijzers' voor Gent vonden we niet.

Eindnoten

¹ Voluit: *Wegwyzer der stad Gent en der provincie Oost-Vlaenderen, vermeerderd met de naemlyst der fabriekanten en koopmans van heel de provincie 1855. Het 86ste Jaer*, Gent, Eugène Vanderhaeghen. Bureel der Gazette van Gent, Vredestraet nr. 66.

² *Wegwyzer der stad Gend en provintialen almanach van Oost-Vlaenderen, ... Het 61ste Jaer.*

³ *Nieuwen utilen almanach en Wegwijzer der stad Gend in 't bezonder, en van het departement der Schelde in het algemeen, ... Het XXXVI. Jaer.*

⁴ *Dubbele wegwyzer der stad Gent en der Provincie Oost-Vlaenderen, vermeerderd met de naemlijst der fabriekanten, koopmans, grondeigenaers, byzonderen enz. 4.de Jaer.*

⁵ *Wegwijzer der stad Gent en der provincie Oost-Vlaenderen, 18^e jaar, Bureel der Gazette van Gent.*

⁶ *Wegwijzer der stad Gent en der provincie West-Vlaenderen, 35^e jaar, Bureel der Gazette van Gent.*

⁷ *Dubbele Wegwijzer der stad Gent en der provincie West-Vlaenderen, 52^e jaar, Bureel der Gazette van Gent.*

⁸ *Dubbele Wegwijzer der stad Gent met voorgeborchten en der provincie Oost-Vlaenderen, 154ste jaargang.*